

9322

1781, 25.

EXERCITATIO IVRIDICA
DE EO, QVOD IVSTVM EST,
CIRCA
EXERCITIVM DIRECTORII COMITIALIS
SEDE MOGVNTINA VACANTE.

QVAM
ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE
PRAESIDE

D. FRID. GOTTLIEB ZOLLERO

COD. P. P. O. ECCLES. CATHEDR. MERSEB. CAPITVL. CVRIAE
IN PROVINCIA SVPREM. ASSESSORE, FACVLTV. IVRID. SENIORE,
ET ACADEM. DECEMVIRO

IN AVDITORIO ICTORVM

A. D. IV. MAII MDCCLXXXI.

PVBLCO ERVDITORVM EXAMINI

SVBMITTIT

AVCTOR ET RESPONDENS

CHRISTIANVS ERNESTVS SCHMIDT

ILEBVRGENSIS

L I P S I A E
EX OFFICINA BÜTNERIANA,

EX LIBRIS

DEI

EX LIBRIS

DEI

EX LIBRIS

EX LIBRIS

EX LIBRIS

EX LIBRIS

EX LIBRIS

EX LIBRIS

EX LIBRIS

EX LIBRIS

EX LIBRIS

EX LIBRIS

EX LIBRIS

EX LIBRIS

EX LIBRIS

EX LIBRIS

V I R I S
PERILLVSTRI BV S EXCELLENTISSIMIS
GENEROSISSIMIS,
D O M I N O
FERDINANDO WERNERO
A VELTHEIM

DYNASTAE IN OSTRAY, WEISSAND ET DINGELBE
SACRAE CAESAREAE ET REGIAE APOSTOLICAE MAIESTAT.
SACRI CVBICVLI COMITI

E T
D O M I N O
CAROLO HENRICO ERNESTO
A GRIESHEIM

DYNASTAE IN NETZSCHCKA
SERENISS. ELECT. SAX. SACRI CVBICVLI COMITI

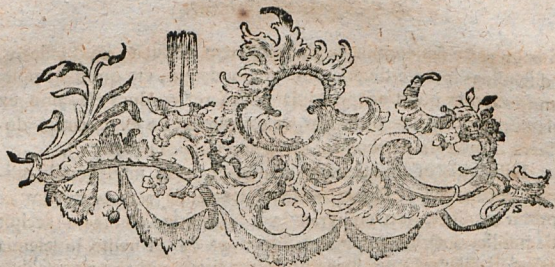
E T
ORDINVM PROVINCIALIVM EPISCOPATVS MERSEBVRGENS.

D I R E C T O R I
PATRONIS SVIS INDVLGENTISSIMIS.

P R O
SINGVLARI FAVORE,
P R O Q V E
I N S I G N I B V S B E N E F I C I I S
O M N I O C C A S I O N E I N S E C O L L A T I S
V T
G R A T V M B E N E F I C I O R V M Q V E M E M O R E M
A N I M V M
A L I Q V A E X P A R T E D E C L A R E T
H A N C D I S S E R T A T I O N E M
S V B M I S S E O F F E R T,
E O R V M Q V E P A T R O C I N I O E T F A V O R I V L T E R I O R I
S E C O M M E N D A T
T A N T O R V M N O M I N V M

additissimus cliens

CHRISTIANVS ERNESTVS SCHMIDT.

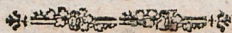

PROLOGVS.

Iurispublici tam vniuersalis, quam particularis studium tanta est praestantia, vt in indagandis huius disciplinae veritatibus nemo inconsulte operam perdat, vt potius, qui in eo addiscendo iustam adhibet diligentiam, multum lucis super alia omni iurisprudencia effundat. Quis enim est, qui nesciat, ius vniuersale esse fundamentum legum particularium, et plura legibus istis non penitus esse definita, quae ex iure vniuersali determinationem suam accipiunt, adeoque ex eo decidenda sunt?

Indoles vero et natura omnium iurium ex disciplina iuris publici vniuersalis oritur, quantumuis modus et exercitium vel patris vel aliunde definiiri queat. Cum in eruendis legibus particularibus probe perspiciamus, multa, quae in iis deprehenduntur, esse conclusiones ex iure publico vniuersali, quo non bene intellecto, et eas, non possumus agnoscere, nec ad facta obuientia rite applicare. Sed et alia ratione commendatur iuris publici studium, Ne-

mo enim recte sapientium, in dubitationem adducit, illud efficere, ut disciplinas inter se diuersas non confundamus, ut, quod ad politiam spectat, et quod ad principia ethica referendum est, non ex iuris dispositione interpretemur, ut caueamus, ne ex variarum doctrinarum mixtura morbus vel mors in republica oriatur 1).

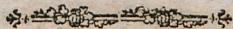
Diligentia et assiduitate ius publicum recte intelligendi, quibus eo perducitur, ut in enucleanda hac scientia res per causam et modum explicet, non empyrice 2). Denique summam accipit iuris publici doctrina commendationem ex eo, ut nemo in scientia particulari feliciori cum successu progrediatur, nisi ab vniuersalibus faciat initium, quia haec illa praecedere debent, cum ab his suam ducant originem. Continet autem ius publicum ea principia, quae non solum ad statum cuiusuis formae adplicari possunt, verum etiam, quae ad ciuitatem bene erigendam, erectam sapienter administrandam, et contra interitus pericula tam externa, quam interna, tuendam, multum adferunt. Quae cum ista sint, nemo nobis vertet vitio, si amore huius doctrinae, ob insignem, quam habet, utilitatem, capti, cum in quaerenda scribendi materia dubii essemus, talem elegimus, in qua explicanda, et a paucis agitata, ingenii vires exerceremus. In qua quidem scribendi opportunitate e re putauimus, ius quoddam, quo gaudet *Serenissimus Saxoniae Elector*, de quo, sed perperam, multi contendunt, vindicare, et hanc disertatiunculam, quantum res, aetas, viriumque imbecillitas patitur, elaboratam, eruditorum disquisitioni subiicere, ea spe freti, fore, ut eruditi iuuenilibus huius laboribus fauorem suum non sint denegaturi.

- 1) Treveri disp. de studiis Imperii Germanici ruinam minitantibus.
 2) Illustris ICtus I. P. de Ludewig in Singul. Iur. Pub. a pag. 18 ad 69 adduxit, qui in hoc vitium inciderunt,

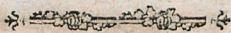
§. I.

Historia controuersiae.

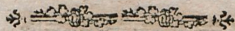
Extant in iure, quod per Germaniam obtinet publico, controuersiae sat multae, quae in primis modum deliberandi in comitiis

tiis concernunt a). Imperium enim nostrum, cuius caput est Sacratissima Caesarea Maestas, in tria collegia dispescitur, Electorum, Principum et Ciuitatum, et si quid per conclusum Imperii conficiendum est, per haec tria collegia confirmandum, et si vim legis fundamentalis nanciscatur, per Imperatorem adprobandum est. Vnde cuilibet facie erit perspectu, in his collegiis multas suboriri controuersias. Internam enim horum collegiorum si vis inquirere naturam, inuenies, licet illae societates semper maneant aequales; iura tamen eorum ex parte Imperatoris pariter atque Imperii suo cuiusque arbitrio esse relicta, ita quidem, vt modus conueniendi, deliberandi, et concludendi non legibus Imperii, sed sua cuiusque particulari conuocatione et obseruancia definiatur. Si cuidam in hoc collegio Directorium defertur, non ita intelligendum est, vt ille definat esse aequalis, sed saluo aequalitatis nexu nomine totius collegii peragat, quae vel expresse vel tacite ei commissa sunt, sine omni imperio, vt talis director, quantumuis praecipua habeat iura, directorio nomine ei tributa, primus tamen inter pares sit censendus. Cum itaque structura Imperii Germanici ita sit comparata, vt ab vna parte stet Imperator, ab altera corpus omnium Statuum, quod ratione legum fundamentalium, Imperatorem per modum pacti stringentium, proprie alteram personam compaciscentem constituit, et quod dum de salute Imperii deliberatur, in statu aequalitatis personalis cum Imperatore uiuit, aliter euenire non potest, quin multae oriantur controuersiae inter utramque partem, quae nisi per amicabilem sopiantur compositionem, nulla alia ratione decidi queunt. Inter tales controuersias nulla fere magis vltro citroque agitata est, quam quaestio, cui competat sede Moguntina vacante directorium in Comitibus intermisticum b). Vt vero rem, de qua scribere animus est, recte pertractemus, ab iis temporibus incipiendum est, quibus comitia ad nostram vsque aetatem continuari coeperunt, nempe ab anno 1663. Primam contendendi ansam praebuit mors Lotharii Francisci Elect. Mogunt. ao. 1675 subsecuta, quo Capitulum Mogunt licet frustra egerit, omnes vires intendebat, vt directorium vacans ad se raperet. Strenue vero his praetensionibus die $\frac{1}{13}$ Iulii ao. 1675 in Collegio Ele-

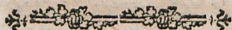

Electoralis contradixit legatus Saxonicus, cuius argumenta vide apud Ahasv. Fritschium in notis ad Limnaeum L. 9. c. 1. p. 309. Altera vice haec quaestio agebatur, cum Damianus Hatardus ao. 1678 obiret. Quo anno legatus Saxon. facultatem indicendi consultationes publicas, frustra contradicente Moguntino, sibi vindicavit c). Cum etiam novus Mog. Elector, Carolus Henricus a Metternich ao. 1679 moriretur, legatus Saxonicus pro tienda principis sui causa nonnulla directorii Comitalis iura exercuit, quamvis huic iusto et ipsis pactis, nempe Churfaechsischer Vertrag de ao. 1678 stabilito conatu legati Capituli Moguntini Treuirensis et Colonienfis resisterent. Mortuo ao. 1690 Elect. Mogunt. iterum haec lis mota est, qua occasione vsque dum novus a Capitulo eligeretur Archiepiscopus, litteris credentialibus in comitiis factis legitimatus, legatus Saxoniae conuocatorias schedulas emisit, et tale ius in hoc casu domino suo competere, optime demonstravit, spreto aliorum pro et reprobationibus. Sed cum quilibet praetendentium iuri suo insisteret, et controverfia nondum diiudicata esset, res per conclusum Electorale eo deuenit, vt consultationes, in salutem Imperii tendentes, interrupta serie continuarentur; quod vide apud Pffeffingerum in Vitriar. Illustr. lib. 3 T. X. p. 731. Decedente anno 1695. Anselmo Francisco nihil de hac lite agebatur, quoniam successor eius anno priori Coadiutor antecessoris electus erat, qui iura eius statim continuabat. Sed agebatur haec controverfia mirum in modum, cum anno 1729 Lotharius Franciscus obiret. Causa, cur tantopere contendebatur, latebat in eo, quia Franciscus Ludouicus Elector Treuirensis iam in Coadiutorem Mogunt. electus, aduersa laborans valetudine, dubius haerebat, an dignitatem Electoris Moguntini cum Treuirensi vellet commutare. Vnde factum est, vt per totum mensẽ iustitium in Comitiis oriretur. Quae dum fiebant, Legatus Saxonicus die 17 Febr. 1729 officio Archimareschallatus consultationes indicebat, qui et monita sua reliquis legatis, eodem die in conclauì comparentibus, praelegebat. Acceptabant illas indicationes Euangelici status, Treuirensis vero et Colonienfis schedulae indicatoriae non acceptabantur. Directorium quidem Moguntinum circa noctem indicare

dicare fecit, non futuram postera die sessionem, adiecta contra praetensiones aliorum protestatione ex praetensis sedis Archiepiscopalis iuribus petita. Attamen die 18 Febr. non solum comparuerunt legati Electorales excepto Moguntino et Bohemico, sed et ex collegio Principum Guelpherbytanus et Pomeranus. Die 20 Febr. iterum indixerunt simul Saxo, Trevirensis et Directorium Moguntinum, iterumque nonnulli comparuerunt legati. de quibus copiose agitur in I. J. Moseri Reichs Fama Tom. VI. p. 375 seqq. Renovata est controuersia anno 1732 post obitum Francisci Ludouici, ubi Elect. Saxo, ad diem 25 Aprilis indixit sessionem, quod itidem fecit Colonienfis, cuius schedulam non acceptarunt Euangelici, ideo in scalis relictam. Ad Saxonis indicationem comparere non dubitarunt Euangelici omnes, excepto Würtembergico. Iterum die 28 Apr. sessionem indixerunt Saxonie, Colonienfis, et Moguntinus legatus, posteriorum schedae repudiatae, Saxonici vero acceptatae fuerunt, et comparuerunt iterum potiores ex Euangelicis statibus. Idem factum est ad indicationes Saxonicas die 2, 5, & 16 Maii, nihil tamen actum est in negotiis comitialibus, singulis praetendentium iura sua defendentibus d). Sic anno 1743 Mortuo Philiberto Carolo Elect. Mog. legatus Saxonicus iura domini sui salua praestabat et directorium exercebat, quod plenius docetur e).

- a) Stecks Abhandlungen aus dem deutschen Staats Rechte N. 9.
- b) Ant. Fabri Europäische Staats Canzley Parte 53 Cap. 22. Part. 54. Cap. 13. Part. 55 Cap. 17. vbi plenius omnia fide publica tractata sunt scripta cum protestationibus et reprotestationibus.
- c) Churfürstlicher Vertrag auf dem Rath Hause zu Regensburg d. d. 7 Decbr. 1678 apud Kulpis. ad Monzamb. p. 11. Cap. V. p. 162.
- d) Faber c. I. Tom. 59. Cap. 11.
- e) in C. I. Feustelii disp. de directorio Comitiali, sede Moguntina vacante, aliove simili casu Archimareschallo S. R. I. competente. Lipsi. 1746.

§. 2.

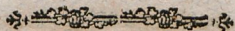
Praetensiones eorum, qui sede Moguntina vacante directorium Comitiale interimisticum postulant.

Praemissa illustris controversiae historia ad eos deveniendum est, qui sede Moguntina vacante directorium comitiale interimisticum postulant. In quorum numero primum locum occupat Capitulum Moguntinum, deinde Elector Treuirensis, tertium Coloniensis et quartum Serenissimus Saxoniae Elector. Laudari quidem hoc loco etiam possent jura Electoris Palatini, cuius causae maxime fauet, *ὁ πᾶσι* I. P. de Ludewig in Com. ad Aur. Bul. Tom. I. p. 178 nota h. coll. not. f. p. 170 — 172. Sed cum ea, quae his locis a summo viro adferuntur, id tantum probant, Archipalatium olim jus convocandi Electores ad electionem Regis et Imperatoris exercuisse, vix ac ne vix quidem fieri potest, ut ex hisce rerum gestarum monumentis argumentum ducatur, ad eiusdem Serenissimi Electoris jus deliberationes comitiales dirigendi. Nostrum itaque est, ut rationes, quibus singuli praetendentium nituntur, indagemus, eique tribuamus, penes quem iuris summam esse ex iurisprudentiae fundamentis videbimus.

§. 3.

Praetensio Capituli Moguntini.

Diximus Capitulum Moguntinum ao. 1675 omnem operam adhibuisse, ut directorii in comitiis obtineret possessionem. Sed frustra egisse docet Ant. Faber l. c. t. 53. 54. & 55. Proferamus iam in medium argumenta, quibus Capitulum Mogunt. suam superstruit praetensionem, ut perspiciamus, vtrum illa aliquid in recessu habeant nec ne. Aiunt munus directoriale in Comitiis esse proprium Archipraesuli Moguntino, qua Archiepiscopo, quia sit primus in ordine Electorum, et primus inter status. Quanquam nemo in dubium vocabit, Electori Moguntino, qui fuerit pro tempore, ex Aurea Bulla Tit. 1. §. 18. competere, ut Electores tam Ecclesiasticos, quam Saeculares convocet, ut eorum suffragia colligat, tamen in eo voluitur totius rei cardo, an directorium Comitiale

riale proprium sit Archiepiscopo, qua tali? Quod nullo pacto concedi potest. Nam

- 1) tunc aliis Archiepiscopis idem ius praetendendi directorium competere.
- 2) Quia nullus colligere potest a dignitate Archiepiscopi ad directorium in Comitibus. Dignitas enim Archiepiscopi Ecclesiastica dirigit, directorium vero in Comitibus Saecularia administrat.
- 3) Quia plane diuersa est vtriusque dignitatis indoles et natura.

Aliud argumentum adfertur ab iis, qui a parte stant contraria, cum dicant, ex dignitate Electorali prabandum esse hocce directorium Comitiale, quod, quam debile sit, et nulla nitatur iuris ratione, quilibet intelliget, si perspexerit, iam a nomine Electorum contrarium esse statuendum. Electoribus enim, qua talibus, competit ius Regem et imperatorem exclusis aliis Imperii statibus eligendi, nec hoc ius vllam habet relationem ad directorium in Comitibus obeundum. Quod argumentum si stare posset, directorium comitiale omnibus Electoribus esset concedendum, quod tamen ex natura iuris publici Germanici esse nequit. Nam aliud est eligere Regem vel Imperatorem, aliud directorium exercere. Quod itaque ius directorium in comitibus exercendi, quo gaudet Eminentissimus Elector Moguntinus, quaerendum est ex alio fonte, nempe ex dignitate Archicancellariatus Imperii per Germaniam. Quae dignitatis praerogativa propria est Moguntinensi Episcopo, qui est *pro tempore*, unde Primas Germaniae vocatur a). Ex quo Archicancellariatus munere proficiscitur ius conuocandi ad Electionem Regis Romani Electores, et comitia vniuersalia, nunc in perpetuum continuanda, dirigendi. Quum vero haec dignitas lege Imperii Fundamenti b) ius Electoris Mogunt sit personalissimum, quod ossibus eius inhaeret, efficitur, vt per Capitulum Moguntinum, sede vacante, directorium in Comitibus exerceri nequeat. Quod adeo verum est, vt testibus actis publicis Capitulum ad functiones directorii Comitialis, Archicancellario proprias, nunquam admissum et si quid moliri voluit, constanter ei sit contradictum, quod docet obseruantia Imperii; vim legis nacta, Speciosum sane est argu-

mentum, quod adducit Neureuterus c), cum dicat, sede Mogunt. vacante Vicecancellarium, omnesque officiales, tam in iudicio Imperiali aulico, quam Camera Imperii Cancellariae inferuientes nec ab Elect. Treuirensi, nec Colonienſi nec Saxonico obſtrungi, multo minus ab iis dimitti poſſe, cum illa poteſtas ſoli Electori Moguntino competat; pariter quoque curam ſigillorum Imperatoriorum, et cuſtodiam Archiui Imperialis non transferri ad alium Electorem, ſed Capitulum ſub ſua cura tenere omnia acta belli, pacis, foederum & legationum. Quae quidem omnia bene ſe habent; ſed tantum abeſt, vt ſententiam noſtram euertant, vt potius exceptionis inſtar confirmant regulam: Archicancellarii iura nunquam a Capitulo exerceri poſſe. Dantur alii, qui ex caractere repraeſentatio; ſede vacante ad Capitulum reuertente, directorium comitiale ei adſtruere conantur, cum dicant, totum ius Episcopale mortuo Archiepiſcopo, ad illud recurrere, cum omnibus acceſſoriis, ex quo efficiatur, vt in omnia Archiepiſcopi iura ſuccedat, adeoque repraeſentare Capitulum demortuum Archiepiſcopum, et aequalem cum illo habere in Imperio auctoritatem d). Sed haec ratio ſtatim refellitur ex eo, quia character repraeſentatiuus in iuribus, quae perſonaliffima dicuntur, ceſſat e). Ex quo fit, vt quilibet perſpiciat Capit. Mogunt. nullam formare poſſe praetentionem ad dignitatem Archicancellariatus per Germaniam, oſſibus Electoris priuatiue inhaerentem, cum non adſit exemplum, Imperatores et ſtatus Capit. unquam hoc permiſiſſe, et ex loco A. B. Tit. 7. §. 2. appareat ius eligendi Imperatorem tribui Elect. Mogunt. perſonaliter tantum, qui *fuit pro tempore*. Eſt nemo negat, Capitulum ſedis vacantia orta immediate Imperio ſubefſe, etſi ad comitia Imperii vniuerſalia vocatur, et ad conuentus circulares, vbi per legatum comparet, adeoque iure legatum ad comitia mittendi fruitur, tamen ex eo nullus directorium comitiale ei tribuet, cum a diuerſis ad diuerſa nunquam colligi poſſit. Vota quidem comititalia territorii inhaerere apud omnes in confeſſo eſt, directorium vero comitiale, quod eſt ſunctio Archicancellario, qua tali, competens, nunquam annexum eſt terrae Moguntinae. Nam capitulum, licet illi iura territorialia ſalua remaneant, ab omnibus iuribus

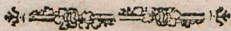
ribus Electoralibus excluditur. Quodsi verum est, iniribus Electoralibus illud desitui, efficitur, ut non in suum legatum possit transferre. Quapropter legatus illius non qua Electoralis consideratur, sed qua personae ad Imperium Germanicum spectantis. Quibus ita disputatis, et rationum, quibus innitur praetensio Mogunt. Capituli subtilitate detecta, et repudiata, perspectu facile est, omnia iura, Electori inhaerentia, suspendi fede Moguntina vacante, vsque dum nouus eligitur, qui antecessoris Electoris et Archicancellarii iura et functiones continuat.

- a) Sigbertus Gemblacensis ad annum 1054 apud Pistorium in Script. Rer. Germ. T. I. Cui concessus est Archicancellariatus in Imperio Rom. Germanico.
 b) Aur. Bull. Tit. I. § 18.
 c) D. I. Georg. Neureuterus disp. de iure Capituli Moguntini circa directorium in Comitibus fede Moguntina vacante. Moguntiae 1745 § 50.
 d) Henniges in meditt. ad Instr. Pac. Osnabr. Art. 1. §. 17.
 e) i. P. de Ludewig ad A. B. Tit. 1. 55 §. 18. not. h. T. I. p. 176 seqq.

§. 4.

Practensio Electoris Treuirensis.

Qui altero loco Directorium comitale interimisticum postulat, est Eminentissimus Elector Treuirensis, pro cuius causa licet Praetorius a) in eius iuribus defendendis industrius sit et strenuus, nihil tamen in medium adduci potest, quod firmo nitatur fundamento. Summa argumenti, quae pro confirmanda Treuirensis praetensione, afferri possit, cernitur in eo, ut Elector Treuirensis non minus, quam Moguntinus Archicancellariatus partes sustineat, quod quidem etsi verum sit, tamen inter omnes constat, eius Archicancellariatum ad Galliam demum et ad regnum Arelatense tendere, nec ullam vim atque relationem habere ad S. R. Imperii Archiofficina, intra ipsius Germaniae fines exercenda b). Cum vero Elector Moguntinus qua Archicancellarius per Germaniam ex privilegio dirigat comitia, in aprico est positum, cum priuilegia sint strictissimae interpretationis, illud ad alios casus nullo modo extendi posse. Nulla itaque ratione iuris, quae satis firma dici possit,

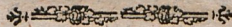
nitur argumentum Treuirensis, quo in tuenda causa sua vitur, dum prouocat ad concessionem a Moguntino sibi iam ann. 1441 indulgam hulus tenoris, vt Treuirensis perpetuus esset Moguntini per Germaniam Vicecancellarius. Iura enim singularia alienari, vel in aliam omnino transferri non posse ab eo, cui illa competunt, notissimi iuris est. Sed obiicitur Electorem Treuirensis secundum esse inter Electores, et obseruantiam docere, vt directorium in proximum deuoluatur, mortuo primo vel absente. Quod argumentum ita oppugnandum censeo. Directorium comitiale Electori Moguntino, non qua primo inter Electores, sed qua Archicancellario per Germaniam competere, et alterum quod attinet, nullum adesse actum, quo appareat, Treuirensis in quieta directorium hoc, de quo quaeritur, exercendi fuisse possessione. Ergo et illa argumentatio nihil probat. Neque prouocare potest Elector Treuirensis ad vnionem Electoralem de anno 1521, §. 15, vbi in casu sedis Mogunt, vacantis, Treuirensis ius conuocandi Electores asseritur. Nam in hac sermo non est de directorio in comitis Imperii vniuersalibus, et ipsa quoque vnio inter Electores tantummodo Rhenanos fuit celebrata, ita vt iuribus reliquorum Electorum S. R. I. nunquam derogare possit. Loquitur porro illa vnio de speciali quodam casu, nempe de conuentibus Electoralibus c); qui, cum nihil habeant cum Directorio comitali commune, inde nihil efficere potest, quod pro causa Treuirensi militet. Obstat enim, quod a particulari ad vniuersale non detur consequentia.

- a) D. I. Ph. Praetorius Conf. Trevir. Versuch einer zu fertigenden Abhandlung von den Chur Trierischen allein zuständigen hohen Directorial-Gerechtigkeiten bey erledigten oder anderweit behinderten Stule zu Maynz. Franckf. vnd Leipz. 1747. 4.
 b) Aur. Bul. Tit. I. §. 12.
 c) Moseri Reichs-Fama Cap. 53. et Pffefinger. in Vit. Illustr. Lib. I. Tit. 6.

§. 5.

Praetensio Electoris Colonienfis.

Assertio Electoris Colonienfis ideo attendi non meretur, cum quo nititur eius Archicancellariatus ad Italiam demum pertineat a), qui

qui nullo pacto ad Germanici Imperii fines potest extendi. Alia ratio, cui superstruit suam praetensionem, versatur in eo, quod cum Treuirensi in negotiis comitialibus quodammodo alternet b). Sed sciendum est, hanc alternationem, quoniam nihil ei sit commune cum Directorio Comitiali, ergo nec ad nostrum aduerti posse casum. Alternant quidem quoad rationem ordinis in sedendo obseruari solitam, non vero ratione ordinis in ferendis votis consuetam. Corruente igitur Treuirensi praetensione, nihil plane videmus, quod Colonienfis possit sustentare.

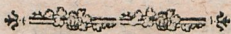
a) Aur. Bul. Tit. I. §. 11.

b) Schwederi Theatr. Praetensf. Lib. IV. Sect. XXIX, Subsect. I. Cap. I.

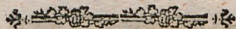
§. 6.

Praetensio Serenissimi Electoris Saxonici.

Petraclauimus hactenus causas eorum, qui dum sedes Moguntina vacat, directorium comitiale interimisticum sibi vindicare student, quas iusto destitui fundamento, ideoque facile refutari posse, satis nos docuisse putamus. Iam transeundum est ad iura Serenissimi Electoris Saxonici, quibus in allato casu vitur, vt videamus penes eum iuris summam esse, vnde hoc directorium vere ei competat. Videamus rationes, quibus in asserendo et sibi vindicando Directorio Comitiali interimistico adstrui possit Serenissimus Saxoniae Elector. Atque hic ante omnia natura Archimareschallatus nostris obuersatur oculis, quo iure optimo inmitendum est. Nostrum non est hic indagare originem Archimareschallatus, de qua inter scribentes multa lis est a), hoc tamen tam certum, quam quod certissimum est, illud officium a Francis suam ducere originem, apud quos talia Archiofficia, qualia in Imperio Germanico deprehenduntur, inuenimus b). Et hic est Archimareschallus, qui apud Francos dicitur *comes sacri stabuli*, cuius functio vertebatur in eo, vt pacis tempore inspectionem haberet super stabulo Regis, in bello autem equitibus praesesset. Quod et nostris valet moribus, cum orto bello Imperii Seren. Elect. Saxon. magister equitum sit. Cum his functionibus sedes et votum in consistorio Regis iunctum erat

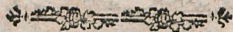
erat, in quo comes sacri stabuli praecipuum locum occupabat. Teste enim Paulo Diacono, Archimareschallus tanti est habitus, *ut eorum esset, exercitus ducere, regni limites tueri, atque onus regnumque curas suis humeris sustentare.* Translata a Francis ad Germaniam forma et haec officia permanserunt, et ex consistorio regum Francorum successu temporis Collegium Electorum, aureorum S. R. I. fulcrorum, ortum est, atque formatum. Secundum enim antiquam Germaniae formulam Archimareschalli erat, castra locare, in quibus Imperii status convenire consueverunt, comitia sub diu celebrare soliti, in quibus, auctore Paulo Diacono c) directio negotiorum comitialium cum Archimareschallatu indissolubiliter erat coniuncta, quae pro temporum istorum ratione non scribendo, sed suffragia colligendo, et oretenus res suas proferendo absoluebatur. Porro Archimareschalli erat, vniuersam aulam, immo et conuentus solennes, solennes curiae dictos, dirigere. Cum itaque nunc Archimareschallus denotet directorem aulae vel comitiorum, illudque reale munus sit, quod inter praecipua regni Francorum officia aulica referebatur, vberius patet, plures Directorii partes in Comitibus vniuersalibus Archimareschallo competere. Quae cum ita sint, nulli, nisi Seren. Elect. Sax. directorium comitiale interimisticum tribuendum est, quippe qui, viuente iam adhuc Moguntino directori- habet subordinatum, quod tunc in plenum transit, si sedes Moguntina Praefule suo orbata est, duratque vsque dum nouus adest Elector Moguntinus qua Archicancellarius in Comitibus satis legitimatus. Quod ut eo melius cognoscatur, pauca verba facienda sunt iurium Archimareschalli, ad comitia relationem habentium. Certum est, Archiepiscopum Moguntinum, dum nouus Rom. Imperator eligendus est, vota Coelectorum debere perscrutari d), quo facto Electores omnes ipsum rogant, requiruntque, ut quid de eligendo Imperii capite sentiat, cum reliquis communicet e). Quae requisitio voti Moguntini sit per Electorem Saxoniae, non solum in ipso electionis actu, sed et idem obseruat in comitiis Imperii vniuersalibus f). En! clarissima Electoris Saxoniae praerogatiua! En dilucida directorii subordinati vestigia! Quis non agnoscat? Fluit porro ex officio Archimareschallatus, ex antiqua forma

forma potestatis iudiciariae descendente, vt omnia vota vel per eum ipsum, vel per Marefchallum hereditarium Comitem de Pappenheim colligantur. Hic nomine domini sui in collegio principum praesentes alloquitur legatos, iisque mentem, propositionibus Caesareis inclusam patefacit, quod destatur f). Legati Comitiales ad Comiticia, vel ad electionem Imperatoris venientes, necesse habent, vt nomina sua apud Archimareschallum profiteantur. Si Imperator eligitur, Archimareschallus adhibitis ex magistratu personis curam gerit, vt in vrbe copia esculentorum et poculentorum adsit, ne familia regalis per negligentiam et necessitatem opprimatur g). Electione ipsa initium capiente, iubet, vt peregrini, qui non ad Electores pertinent, vrbe excedant h). Sic habet iurisdictionem tam ciuilem, quam criminalem in delinquentes i), de quo iure scribit Conradus Urspergensis k), praecipit Imperator Marefchallo de Caladin et militibus suis, quatenus male factores inuestigaret, sibi eos habeat in iudicio. Exercet hoc ius adhuc in Comiticijs Sereniss. Elect. Sax. cum eius potestati iudiciariae subiaceant omnes in Comiticijs praesentes, si ab ipsis legatis, eorumque secretariis discesseris, qui sub tutela iuris gentium latent, adeoque forum suum apud dominos suos habent: vt alia iura Archimareschalli taceamus l). Aliud argumentum, idque grauissimum, quo stabiliuntur praetensiones Saxonicae, est transactio inter Albertum Elect. Mogunt. et Ioannem Elect. Saxon. de anno 1529. interueniente Ludouico Palatino facta m). Cum enim regnante Friederico III. Moguntino Saxoniae Elector super iure consultationes publicas indicendi, (liber die Ansfage) litem moueret, per hanc transactionem componebatur. In qua tria potissimum notatu digna sunt.

a) *Vt in posterum praesente Rege aut Imperatore Elector Saxoniae vota colligat; si vero non adsit, hoc munere Moguntinus fungatur.* Vnde apparet, praecipuum ius Electori Saxoniae in colligendis votis concessum esse, utpote cui postponitur Moguntinus.

b) *Ad deputationes Imperii quod attinet, res ita decisa est, vt prima die Moguntinus vel eius legatus in reliquorum colligendis suffra-*

suffragiis versetur, Saxoniae vero Elector Moguntini votum perquirat, altera vero die Saxoniae Elector primus sit, et Moguntinus functionem Saxonici habeat.

- c) *Si vero accidat, ut in his deputationibus Moguntinus vel eius legatus non compareat suffragiorum collectio iterum ad Saxoniae Electorem deuoluatur, ita quidem, ut privatim exerceat, nec quisquam eum in hoc iure perturbet.*

Constat porro schedulas indicatorias a Moguntino in Comitibus ad Cancellariam Marefchalli deferri, in qua excluduntur, et reliquis statum legatis insinuantur n). Ex quibus perspicuum est, Archicancellarium, et Archimarefchallum in exercendo directorio Comitibus ita iunctos esse, ut alter sine altero nihil plane efficere possit. Prouocat porro Elector Saxon, in demonstranda iusta sua assertione ad pactum inter Danielem Moguntinum, atque Augustum Sax. Elect. anno 1562 initum o) quod extat p) ad protocollo Collegii Electoralis ao. 1640, ad Comitibus Ratisbon. ao. 1641, et ad congressum Osnabr. ao. 1647, ubi Saxo hoc ius quiete exercuit. Quis quae cum penitus apud animum suum perpendat, veritati tam inimicus est, ut neget Archimarefchallo in Comitibus competere directorium minus plenum, quod mortuo Moguntino vigores pleni nanciscitur. Cui enim existente vero direttore pars directorii competit, ei omnes absente, mortuo, vel impedito adstruendas esse optimo iure contendere possumus q).

- a) Aug. Adolph ab Haugwitz de Marefchallis. D. Mascovii diff. de origine officiorum aulicorum S. R. I.
 b) Pauli Diaconi Hist. Long. Lib. 6. Cap. 16.
 Wittek. Corbei. Lib. 2. Annal. p. 643.
 Dithmari Merf. Chr. L. IV. p. 349.
 Glafey Kern der sächsischen Geschichte. Lib. 2. Cap. I. §. 26. seqq.
 c) Cit. loc.
 d) Aur. Bul. Tit. IV. §. 4. Tit. V. §. 13.
 e) Struuius in Corp. iur. P. Cap. VII. §. 77. Cap. XXIII. §. 24.
 f) Londorpius in Act. Publ. T. IV. p. 867.
 g) Hincmar Episc. Rhem. in Epist. Ep. 4.
 h) Diarium Elect. Caroli VI. p. 82. 83. et 123.
 i) Tax Ordnung Io. Georgii II. Elect. Sax.
 k) ad annum 1209.

l) ab

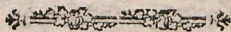
- l) ab Haugwiz cit. loc. et Glafey cit. loc.
 m) extat apud Zwanzig, in theatr. praetensf. P. II. p. 6.
 Lunigs Reichs Archiv. Part. Spec. p. 390.
 Müller Staats Cabinet T. VI. Cap. I.
 n) Fabri Staats Canzley T. 53. p. 665.
 o) apud Lunigium part Spec. p. 396.
 p) Struuii I. P. prud p. 540.
 q) excussium apud Feustelium cit. disp.
 r) Gottl. Horn von den edlen Erb Aemtern der Chur und Fürstl. Lande,
 in f. Handbibl. der Geschichte von Sachsen.

§. 7.

Docetur, quando haec doctrina vigorem suum obtineat.

Cum iura Electoris Saxon. circa hanc materiam explicauerimus, mentio denique facienda est casuum, quibus hoc directorium sese exerit. Quorum in casum veniunt casus sequentes.

- a) Si sedis vacantia Moguntiae oritur, quod fieri potest vel mortuo Electore, vel resignante, vel eo modo, quo quis desinit gubernacula reipublicae tenere.
 b) Si causa ipsa, quae tractanda est, vel in Comitibus, vel in Conuentibus Electoralibus ipsum Moguntinum attingit a). In quo casu, quod nemo in propria causa iudex esse possit, locum habet.
 c) Si causa quidem ad Moguntinum non spectat, ille tamen a directorio sponte abstinet b).
 d) Si legatus Moguntinus deceffit, si peregrinatus est, et si iusta eius deficit in Comitibus legitimatio.
 e) Si licet legatus in loco Comitiorum adest, non tamen in deliberationibus comparet, vt docent verba laudatae transactionis: *Wo aber Niemand von des Erzbischofs zu Maynzwegen erschiene oder zugegen wäre, damit denn die Sachen nicht verzogen, oder ausgehalten werden, soll alsdann des Churfürsten v. Sachsen oder dessen Bottschaften und Verordneten die Umfrage zu thun haben.*
 a) M. H. Griebneri diss. de eadem materia Vitteb. 1712. §. 10.
 b) Auctor der Grundfeste, Lib. II. Cap. 4. Verba, oder sonst nicht gerne dran will.

E p i l o g u s .

Quae quidem essent, quae de materia hacce subtili et litigiosa ex natura iuris publici, ex monumentis publicis et classicis scriptoribus pro enucleando et stabiliendo iure Serenissimi Electoris Saxonici, Patriae Patris Clementissimi, Principis Optimi, in hac scribendi opportunitate pro virium modulo adducere, et eruditorum examini submittere placuit. Nihil magis habemus in votis, quam ut aequi bonique lectores, si quae minus recte cogitata et expressa inueniantur, iuuenili aetati, a qua non tanta eruditionis vis et magnitudo efflagitanda est, quanta pollent viri doctrinae laude conspicui, indulgere et condonare velint. Recordentur essati Senecae, aestimanda esse ea, quae aggredimur, et vires, cum rebus, quas tentaturi sumus, comparanda. Quod si impetramus, laboris et praemii sat habebimus.

C o r o l l a r i a .

- I. Populus, qua talis non subiacet imperio summi imperantis, sed vivit cum eo in statu aequalitatis personalis.
- II. Quantum satisfactorium secundum principia iuris naturae dependet a iudicio laesi.
- III. Quod non est causa belli, non praebet materiam pacis.
- IV. In dubio praesumendum est, principem territorialem habere omnia regalia, a quorum usu exclusum esse Imperatorem, donec probeur contrarium.
- V. Quoties princeps ex causa totius laesi imperii civilis contra laedentem arma capit, toties oritur bellum iuris gentium.
- VI. Felicitas civitatis ex legum paucitate perspicitur.

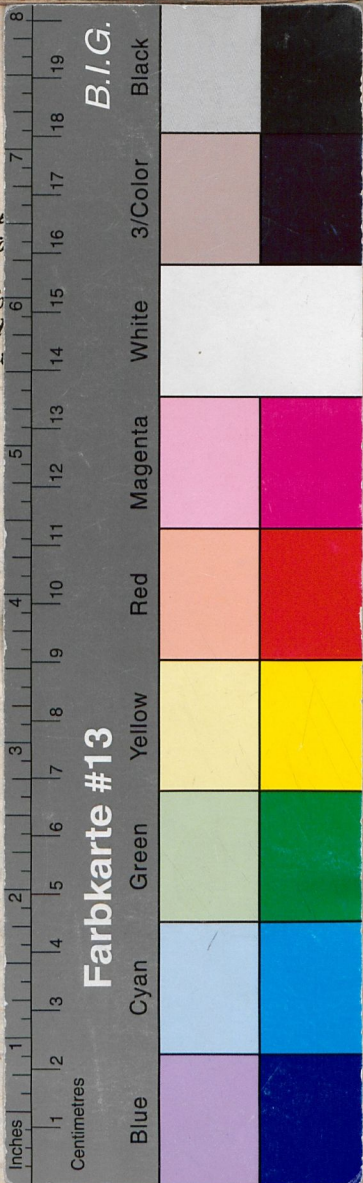
ULB Halle

3

005 361 443

9322

1781, 25.

EXERCITATIO IVRIDICA
DE EO, QVOD IVSTVM EST,
CIRCA
EXERCITIVM DIRECTORII COMITIALIS
SEDE MOGVNTINA VACANTE.

QVAM
ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE
PRAESIDE

D. FRID. GOTTLIEB ZOLLERO

COD. P. P. O. ECCLES. CATHEDR. MERSEB. CAPITVL. CVRIAE
IN PROVINCIA SVPREM, ASSESSORE, FACVLT. IVRID. SENIORE,
ET ACADEM. DECEMVIRO

IN AVDITORIO ICTORVM

A. D. IV. MAII MDCCLXXXI.

PVBLCO ERVDITORVM EXAMINI

SVBMITTIT

AVCTOR ET RESPONDENS

CHRISTIANVS ERNESTVS SCHMIDT

ILEBVRGENSIS

L I P S I A E
EX OFFICINA BÜTNERIANA,

